

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2009

tijdvak 1

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 55 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

De vakinhoudelijke argumenten waarvan sprake is in de algemene regel 3.3 moeten voor het vak geschiedenis en staatsinrichting afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Staatsinrichting van Nederland

1 B

2 D

3 **maximumscore 2**

zin 1: Tweede Kamer

zin 2: wetgevend

zin 3: 1848

Indien drie antwoorden juist

2

Indien twee antwoorden juist

1

Indien geen of één antwoord juist

0

4 B

5 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- De tekenaar laat de vrouw(en) zó'n extreem standpunt innemen/stelt het voor alsof het kind tekort komt, waardoor de gestelde eis ('algemeen vrouwenkiesrecht') belachelijk wordt gemaakt.
- De vrouwen worden door de tekenaar onsympathiek afgebeeld / de tekenaar maakt van de vrouwen een karikatuur / de prent is ironisch bedoeld.

6 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- De (te grote) invloed van de kerk/het geloof op het onderwijs / de invloed van de overheid op het onderwijs is (te) klein.
- Onderwijs zou voor iedereen gelijk moeten zijn / het onderwijs zou neutraal moeten zijn / het bijzonder onderwijs is niet gelijk aan het openbaar onderwijs.

7 **maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken dat er algemeen kiesrecht (voor mannen) kwam.

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 2 Bron 4 hoort bij zuil a (= katholieke zuil). Bron 5 hoort bij zuil c (= protestantse zuil). Bron 6 hoort bij zuil b (= liberale zuil). Bron 7 hoort bij zuil d (= socialistische zuil).	
	Indien vier antwoorden juist	2
	Indien twee of drie antwoorden juist	1
	Indien geen of één antwoord juist	0
9	D	
10	B	
11	maximumscore 2	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	• klassiek grondrecht (één van onderstaande): – recht op een gelijke behandeling – kiesrecht – vrijheid van meningsuiting – vrijheid van godsdienst – vrijheid van vereniging/vergadering/betoging – vrijheid van onderwijs – vrijheid van drukpers – recht op privacy – recht van petitie	1
	• sociaal grondrecht (één van onderstaande): – recht op bestaanszekerheid – recht op onderwijs – recht op gezondheidszorg – recht op woongelegenheid – recht op bewoonbaarheid van het land – recht op werk – recht op rechtsbijstand	1
12	C	
13	maximumscore 1	
	Voorbeeld van een juist antwoord is dat de uitspraken/het functioneren van (de voornaamste) leden van het Koninklijk Huis staatsrechtelijk onder de ministeriële verantwoordelijkheid vallen/valt / (de voornaamste) leden van het Koninklijk Huis politiek onschendbaar zijn.	

Vraag	Antwoord	Scores

14 maximumscore 1

Eerst komt bron 16, dan 17, vervolgens 14 en ten slotte 15.

Opmerking

Er is maar één juiste tijdvolgorde.

15 maximumscore 2

Bij gebeurtenis 1 hoort letter E.

Bij gebeurtenis 2 hoort letter D.

Bij gebeurtenis 3 hoort letter C.

Bij gebeurtenis 4 hoort letter B.

Bij gebeurtenis 5 hoort letter A.

Indien vijf antwoorden juist

2

Indien drie of vier antwoorden juist

1

Indien minder dan drie antwoorden juist

0

Historisch overzicht vanaf 1900

16 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende):

- tanks
- vliegtuigen
- onderzeeërs
- vlammenwerpers
- gifgas
- mitrailleurs

per juist voorbeeld

1

Opmerking

Ook andere dan bovenstaande wapens die nieuw waren én die op grote schaal toegepast werden, mogen goed gerekend worden.

Wapens die al eerder gebruikt en toegepast werden, zoals een geweer of een bajonet, mogen niet goed gerekend worden.

17 D

Vraag	Antwoord	Scores

18 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De kaart is van na de Eerste Wereldoorlog, omdat (twee van de volgende):

- er sprake is van het ontstaan van nieuwe staten, bijvoorbeeld Tsjecho-Slowakije, Joegoslavië, Polen, de Baltische Staten en Finland.
- er sprake is van landen die verdwenen zijn (bijvoorbeeld Oostenrijk-Hongarije) of kleiner geworden zijn (bijvoorbeeld Duitsland en Oostenrijk).
- er sprake is van grenscorrecties, bijvoorbeeld Duitsland, Frankrijk en Italië.
- er sprake is van een naamsverandering van een land (bijvoorbeeld USSR in plaats van Rusland).

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen als er na 'na de Eerste Wereldoorlog' een juist voorbeeld volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

Voor het noemen van twee nieuwe, juiste staten of verdwenen of kleiner geworden staten, mogen twee scorepunten toegekend worden.

19 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- Nederland was tegen een communistische regering/het communisme/ een wereldrevolutie.
- Nederland was tegen de ondemocratische manier waarop de Russische regering aan de macht was gekomen.
- Nederland was bang voor een communistische revolutie / dat het communisme ook in Nederland onrust zou brengen.

20 B

21 maximumscore 2

Bij bron 23 hoort kenmerk a (= censuur).

Bij bron 24 hoort kenmerk c (= showprocessen).

Bij bron 25 hoort kenmerk b (= persoonsverheerlijking).

Bij bron 26 hoort kenmerk d (= strafkampen).

Indien vier antwoorden juist

2

Indien twee of drie antwoorden juist

1

Indien geen of één antwoord juist

0

22 B

23 D

Vraag	Antwoord	Scores
24	maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat Duitsland een tekort had aan mannelijke arbeidskrachten vanwege de dienstplicht/de oorlogssituatie (en dat het tekort onder andere aangevuld/opgevangen werd met buitenshuis werkende vrouwen).	
25	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: • Belangrijk voor Azië: Japan veroverde grote/steeds meer delen van Azië / Japan kreeg de beschikking over de nodige grondstoffen / Japan raakte in oorlog met de Verenigde Staten • Belangrijk voor Europa: de Verenigde Staten gingen meedoen aan de oorlog / Duitsland verklaarde de oorlog aan de Verenigde Staten / de invloed van (West-) Europese landen verminderde	1 1
26	maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat door de actie van de bemanningsleden/ het werpen van de atoombom de Tweede Wereldoorlog werd beëindigd / dat de Verenigde Staten met behulp van de atoombom Japan hadden verslagen/de winnaars van de Tweede Wereldoorlog werden.	
27	maximumscore 2 Gebeurtenis 1 hoort bij periode F. Gebeurtenis 2 hoort bij periode C. Gebeurtenis 3 hoort bij periode A. Gebeurtenis 4 hoort bij periode A. Gebeurtenis 5 hoort bij periode D.	
	Indien vijf antwoorden juist	2
	Indien drie of vier antwoorden juist	1
	Indien minder dan drie antwoorden juist	0
28	maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat volgens veel Nederlanders het nationalisme/de politieke bedoelingen van Soekarno een bedreiging vormde(n) / Soekarno leider was van de nationalist(en) (die niet met Nederland wilden samenwerken).	
29	maximumscore 1 Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende): – omdat hij met de Japanners in Nederlands-Indië had samengewerkt / gecollaboreerd – omdat hij (in augustus 1945 eenzijdig) de onafhankelijkheid van Indonesië had uitgeroepen	

Vraag	Antwoord	Scores

30 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Sommige mensen vonden het goed, omdat je als dienstplichtige de plicht had voor je land te vechten / de opstand moest worden bedwongen 1
- Anderen vonden het verkeerd, omdat zij terecht dienst weigerden in een (koloniale) oorlog / Indonesië recht had op onafhankelijkheid 1

31 D

32 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is dat (ingrijpen in het conflict een nog veel groter conflict zou kunnen veroorzaken, omdat) Hongarije zich in de invloedssfeer van de Sovjetunie bevond.

Opmerking

Alleen als het begrip invloedssfeer op een juiste manier is toegepast, mag een scorepunt worden toegekend.

33 maximumscore 1

De tekening is gemaakt naar aanleiding van (de ondertekening van) het Camp David Akkoord (1978).

34 maximumscore 2

Persoon A is Sadat.
 Persoon B is Begin.
 Persoon C is Carter.

- Indien drie namen juist 2
- Indien twee namen juist 1
- Indien geen of één naam juist 0

35 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat de vier personen links boos zijn, omdat zij vinden dat Israël bestreden moet worden (in plaats van vrede te sluiten) / een Arabisch land (Egypte) geen vrede hoort te sluiten met de (aarts)vijand Israël.

36 A

Vraag	Antwoord	Scores
37	maximumscore 1 Eerst 4, dan 3, vervolgens 1 en ten slotte 2. <i>Opmerking</i> <i>Er is maar één juiste volgorde.</i>	
38	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: • Kritiek op functioneren VN (één van onderstaande): 1 – ondanks de VN zijn er nog steeds veel oorlogen – binnen de VN is vaak sprake van grote verdeeldheid / zijn er veel onderlinge tegenstellingen – de VN is een geldverslindende, bureaucratische organisatie – het vetorecht in de Veiligheidsraad blokkeert efficiënte besluitvorming / er is geen sprake van efficiënte besluitvorming • VN als organisatie zinvol (één van onderstaande): 1 – door overleg binnen/met de VN zijn/worden oorlogen voorkomen/conflicten opgelost – VN-legermachten (blauwhelmen) handhaven in conflictgebieden de vrede – door de VN wordt veel gedaan aan armoedebestrijding en onderwijs (bijvoorbeeld Unicef) – organisaties van de VN komen op voor mensenrechten <i>Opmerking</i> <i>Als kritiek/zinvol met een juist historisch voorbeeld beargumenteerd wordt, mogen scorepunten worden toegekend.</i>	
39	A	
40	B	
41	maximumscore 2 Bij wens 1 hoort oplossing c (= Het Europese Parlement moet meer bevoegdheden krijgen). Bij wens 2 hoort oplossing b (= De Raad van Ministers moet meer bevoegdheden krijgen). Bij wens 3 hoort oplossing a (= De Europese Commissie moet meer bevoegdheden krijgen). Indien drie antwoorden juist 2 Indien twee antwoorden juist 1 Indien geen of één antwoord juist 0	

Vraag	Antwoord	Scores

42 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Deze spoorhefbrug is een voorbeeld van bijna verloren industrie/techniek / behoort tot ons cultureel/industriële erfgoed / de brug heeft een cultuurhistorische en/of toeristische waarde.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 en 2 C. Tamse, De monarchie in Nederland, Amsterdam 1980, pag. 160-161.
- bron 3 naar: A. van Voorst, De nieuwe studiegids. Vbo/mavo 1999-2000. Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen? Nederland 1880-1919: op het breukvlak van twee eeuwen, Amsterdam 1998, pag. 22.
- bron 4 t/m 7 P. Brood e.a. (red.), de 25 dagen van Nederland, Zwolle 2005-2006, pag. 551.
- bron 8, 10, 11 P. Brood e.a. (red.), de 25 dagen van Nederland, Zwolle 2005-2006, pag. 580, 566 en 543.
- bron 9 B. Henkes en H. Oosterhof, Kaatje ben je boven? Leven en werken van dienstbodes (1900-1940), Nijmegen 1985, pag. 71.
- bron 12 naar: K. Heij en W. Visser, De Grondwet in eenvoudig Nederlands, Den Haag 2007, pag. 44 en 45.
- bron 13 naar: De Telegraaf, zondag 7 oktober 2007.
- bron 14 en 17 naar: B. van Minnen, Van regentendictatuur naar burgerdemocratie. Een oproep voor een democratischer Nederland, Woerden 2007, pag. 75.
- bron 15 naar: De Stentor, zaterdag 6 oktober 2007.
- bron 16 naar: L. Mulder, Atlas van de Nederlandse geschiedenis, Holten 2003, pag. 129.
- bron 18 http://www.firstworldwar.com/posters/images/pp_uk_06.jpg
- bron 19 en 20 A. Zwart, Oorlog en Crisis, Rotterdam 1976, pag. 71 en 87.
- bron 21 bewerkt door Cito/Cevo (geschiedenis Bosatlas).
- bron 22 naar: G. Witte, 'Nederland, de Sovjetunie en de Koude-Oorlogstemming 1917-1947' (in: Spiegel Historiaeel', jaargang 23, nr 4, april 1988, pag. 166).
- bron 23 naar: I. Deutscher, Stalin een politieke biografie. Deel 2, Hilversum 1963, pag. 67.
- bron 24 t/m 26 naar: J. Brooman e.a., Van Rusland tot Sovjetunie 1900-1953, Amsterdam 1990, pag. 47, 48 en 44.
- bron 27 naar: A. Zwart, Oorlog en Crisis, Rotterdam 1976, pag. 323.
- bron 28 B. Duyck, Het economisch systeem van nationaal-socialistisch Duitsland (1933-1945), Antwerpen 2007, pag. 129. (<http://benjamin.duyck.org?Thesis.pdf>).
- bron 29 naar: <http://www.geschiedenisvoorkinderen.nl/eeuw/wo2inwereld.htm>.

- bron 30 Spiegel Historiae, februari 2003, nr. 2, pag. 68.
- bron 31 naar: L. Jaquet, Aflossing van de wacht. Bestuurlijke en politieke ervaringen in de nadagen van Nederlands-Indië, Den Haag 1978, pag. 20.
- bron 32 naar: K. Bals e.a., De Indonesiëweigeraars, Amsterdam 1989, pag. 29.
- bron 33 naar: M. van de Plas, Luns: 'Ik herinner mij...' Vrijmoedige herinneringen van Mr. J.M.A.H. Luns zoals verteld aan Michel van der Plas, Leiden 1971, pag. 211-212.
- bron 34 naar: F. Behrendt, Grafische signalen, Amsterdam 2000, pag. 209.
- bron 35 H. Hofland e.a. (red.), Een teken aan de wand, album van de Nederlandse samenleving 1963-1983, Amsterdam 1983, pag. 179.
- bron 36 bewerkt door Cevo/Cito (naar Historische Atlas).
- bron 37 <http://www.ethesis.net/bush/bush.htm>.
- bron 38 bewerkt door Cito/Cevo.
- bron 39 www.gemeentearchief.rotterdam-nl/slopen/-resources/items/800px-Rotterdam_hef_sept_2003.jpg.